

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН

ФАКУЛТЕТ „МЕДИЦИНА“

ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция № 11

**ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО -
ВЪЗНИКВАНЕ, СЪЩНОСТ И
РАЗВИТИЕ НА КОНЦЕПЦИЯТА**

Доц. д-р Мариела Камбурова, дм

Промоция на здравето

- Нова теоретична концепция
- Философска основа на движението за ново обществено здравеопазване

Същност на понятието

Промоция – “действие за подпомагане, съдействие, поощряване, поддръжка, подкрепа на растежа или развитието на нещо”

Webster's Dictionary, 1984

□ **ПРОМОЦИЯ -**

“ действие за подпомагане, съдействие, поощряване, поддръжка, подкрепа на растежа или развитието на нещо“

**Webster's 9th Dictionary,
1984**

□ **ЗДРАВЕ -**

“позитивна концепция, подчертаваща психичното, социалното и духовно благополучие на индивида и неговите лични и социални ресурси в добавка към физическото благополучие“

**WHO Health promotion
glossary, 1998**

Здраве

- Здравето е основна ценност на индивида и обществото
- Здравето е основно човешко право
- Здравето е лична и обществена отговорност

Развитие на концепцията

На ХХХ световна здравна асамблея – 1977 г. се решава, че **основна социална цел** на всички правителства и на световната медицинска общественост е **да се постигне такова ниво на здраве, което да позволява на всеки човек да води продуктивен в социално и икономическо отношение живот.**

Тази цел заляга в приетата две години по-късно Световна здравна стратегия „Здраве за всички до 2000 г.“

Развитие на концепцията

- Първа международна конференция по промоция на здравето, 1986 г., Отава.
- Втора международна конференция, 1988 г., Аделаида, Австралия – изграждане на укрепваща здравето социална политика
- Трета международна конференция, 1991 г., Сундсвал, Швеция – създаване на укрепваща здравето жизнена среда

Развитие на концепцията

- Четвърта международна конференция, 1997 г., Джакарта, Индонезия – партньорство и перспективи през XXI в.
- Пета международна конференция, 2000 г., Мексико – промоция на здравето за лицата в неравностойно положение
- Шеста международна конференция, 2005 г., Банкок, Тайланд – промоция на здравето в глобализиращия се свят

Развитие на концепцията

- Седма международна конференция, 2009 г., Найроби, Кения – ролята на промоцията на здравето в преодоляване на различията в здравето и общественото развитие
- Осма международна конференция, 2013 г., Банкок, Тайланд – обмяна на опит по международното сътрудничество и оценка на напредъка в областта на промоцията на здравето след конференцията в Отава

Развитие на концепцията

- Девета международна конференция, ноември - 2016 г., Шанхай, Китай

Развитие на концепцията – първа международна конференция

- ноември, 1986 г.
- съвместна инициатива на СЗО и Канадското министерство на здравеопазването
- 200 участници от 38 страни
- обсъждат здравните процеси и потребности в развитите страни, но се отделя внимание на състоянието на здравето и в другите региони

Отавска харта за промоция на здравето

- дефинира понятието ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО
- посочва основните предпоставки за здраве
- определя целите на промоцията на здравето
- очертава три основни подхода за промоция на здравето
- поставя пет принципа - приоритетни области за дейност по промоция на здравето

Развитие на концепцията

- Промоцията на здравето е процес на създаване на възможности на хората чрез саморегулиращо се здравно поведение да контролират и подобряват своето здраве.

*Отавска харта за промоция на здравето,
1986*

-
-
- **ПРОМОЦИЯТА НА ЗДРАВЕТО Е ПРОЦЕС НА СЪЗДАВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ХОРАТА ДА КОНТРОЛИРАТ И ДА ПОДОБРЯВАТ СВОЕТО ЗДРАВЕ**

Отавска харта за промоция на здравето - предпоставки за здраве

- Мир
- Жилище
- Образование
- Храна
- Доход
- Стабилна екосистема
- Поддържащи развитието ресурси
- Социална справедливост и равенство

Цели на промоцията на здравето

Крайна цел – подобряване на здравето

Непосредствени цели

- Възприемане на здравето като основна ценност за индивида и обществото
- Възпитание в отговорност към здравето
- Утвърждаване на здравословен начин на живот
- Преодоляване на медицинския детерминизъм

Основни подхода (стратегии)

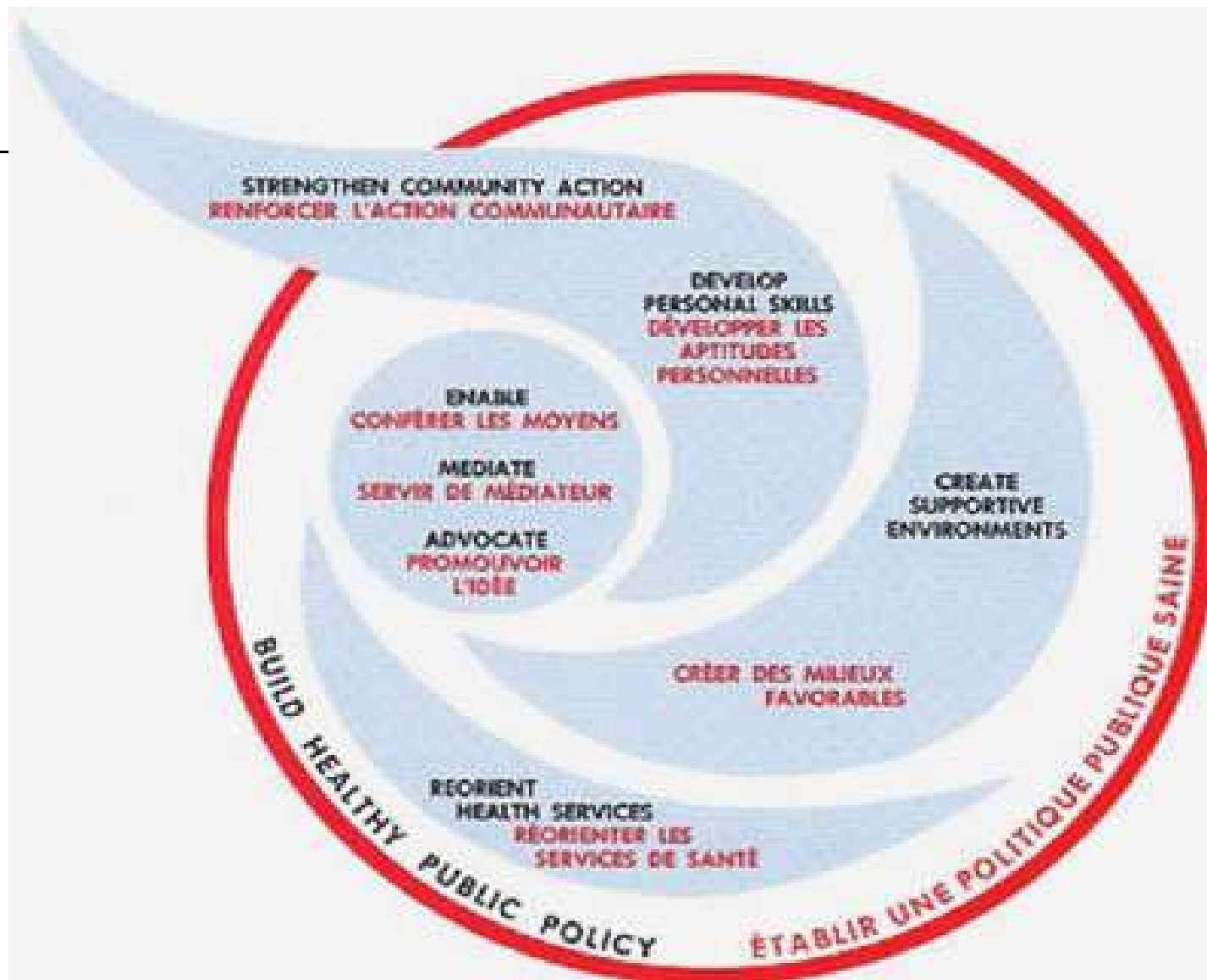
- **Създаване на възможности** на всички хора да достигнат пълен здравен потенциал
- **Подкрепа** за осигуряване на благоприятни условия за здравето
- **Посредничество** за постигане на по-добро здраве

Принципи на промоцията на здравето

---

1. Създаване на укрепваща здравето социална политика
2. Създаване на укрепваща здравето жизнена среда
3. Засилване на общественото участие в здравните дейности
4. Развитие на лични умения, знания и възможности за укрепване на здравето
5. Утвърждаване на междусекторно сътрудничество при разрешаване на здравни проблеми

Нови приоритети на здравните дейности

болен човек и болест → здрав човек, позитивно
здраве

право на здраве → отговорност за здравето

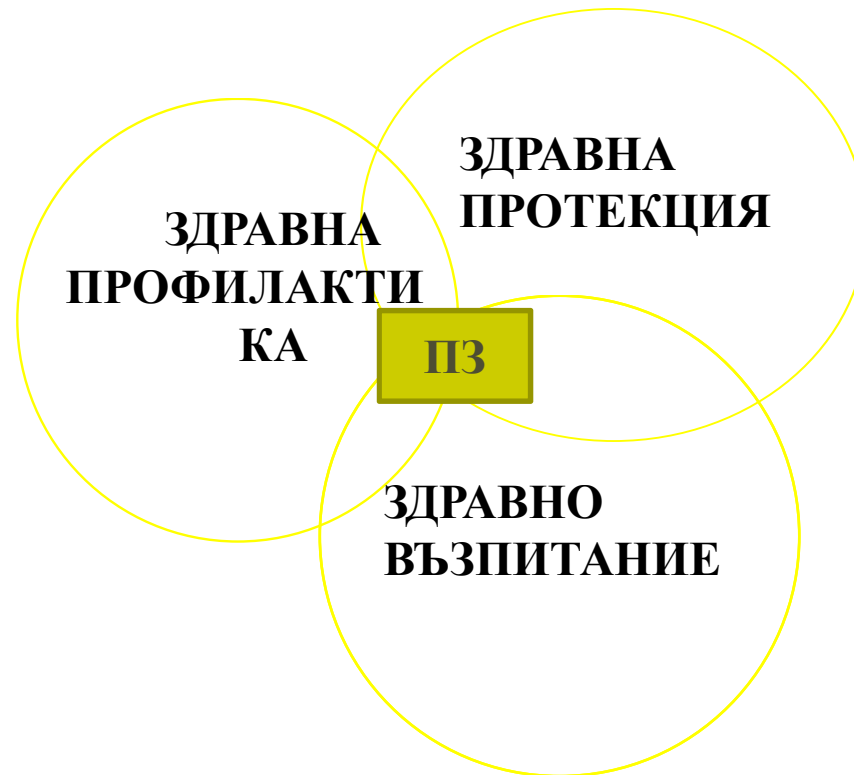
здраве за хората → здраве чрез хората

медицински детерминизъм → интегрален подход

професионална изолация → междусекторно
сътрудничество и партньорство

МОДЕЛ ЗА ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО / Downie, Fyfe, Tannahill/

Право на здраве и отговорност за здравето

Здравето като основно човешко право е прокламирано в редица международни и национални документи:

- Конституция на СЗО
- Харта за правата на човека
- Конституция на Република България
- Закон за здравето

Законодателни предпоставки за промоция на здравето

- Липсва специално законодателство по промоция на здравето.
- Правната регулация се осъществява чрез текстове в общото здравно законодателство
- Правната регулация на дейностите по промоция на здравето се основава на принципите за задължителност, принуда и санкции.

Законодателни предпоставки за промоция на здравето

Законодателните норми са представени в официални правни документи на три нива:

- Конституция
- Закони
- Административни нормативни актове

Организационни предпоставки за промоция на здравето

Трудности в осъществяването на ПЗ:

- липса на ведомствена обособеност на промоцията на здравето поради нейния интегралния характер
- Липса на универсални организационни схеми и стандарти

Организационни предпоставки за промоция на здравето

- Липса на специалисти с немедицинско образование и подготовка по промоция на здравето
- Клинично ориентирано медицинско образование

Организационни предпоставки за промоция на здравето

Национален център по общественото здраве и анализи

- Дирекция “Функциониране на здравната система”
- Отдел “Рискови поведенчески фактори и промоция на здравето”

Регионална здравна инспекция

- Дирекция “Профилактика на болестите и промоция на здравето”